

Ik luister weleens naar een nummer van de Amerikaanse superster Taylor Swift, en de algoritmen van de social media platformen die ik graag gebruik, weten dit. Bezoek ik Instagram, krijg ik steevast memes, filmpjes en foto's van de zangeres voorgeschoteld. Open ik YouTube, staat er altijd wel een nieuw nummer of concertregistratie klaar.

De afgelopen maanden, is er echter iets veranderd in mijn tijdlijnen. Steeds vaker krijg ik Taylor Swift gerelateerde materie aangeboden die met behulp van artificiële intelligentie gegenereerd is. Ja, Swifties blijken zowaar kanaries in de kolenmijn, en als Swiftliefhebber doorliep ik, wellicht voor de troepen uit, reeds verschillende stadia van die vaak voorspelde AI-invasie.

Stadium 1, oktober 2023: We are never getting back together.

Ik zag het filmpje voor het eerst op Instagram voorbijkomen. Een oude videoclip van Taylor Swift, bij een nummer over een voorbije liefde. Taylor zit in pyjama op bed, *we are never getting back together* klinkt het, maar dan, plotseling, begint de clip af te wijken van hoe ik me hem herinner. Acteur Jake Gyllenhaal verschijnt in beeld, frons als hij Taylor hoort zingen, zij werkt hem geërgerd de deur uit. Gyllenhaal is Swifts ex, weet iedere Swiftkenner, in dit filmpje is hij met AI vervaardigd. De fans waarderen de grap, blijkt uit de commentsectie. Hey dude, schrijf iemand. Dit is te gek, met welk programma heb je dit gemaakt? – de maker van het filmpje, zie ik, wordt een zeker auteurschap toegeschreven. Bewonderd om zijn vakmanschap, zoals Spielberg werd bewonderd toen hij dertig jaar geleden de brontosaurus tot leven wekte; hij de kunstenaar, CGI zijn kwast, en plots zie ik een glimp van een nabije toekomst waarin mens en AI vanzelfsprekend samen optrekken, zij het met de mens als meastro.

Stadium 2, januari 2024: Deepnude Taylor.

Ik heb de plaatjes zelf niet gezien, maar er zijn naaktbeelden van Swift opgedoken op social medium platform X. Deepnudes, vervaardigd met AI, en dit keer zijn de reacties bewonderend noch positief. Fans zijn woedend, Swifts advocaten kondigen een rechtszaak aan, de superster zelf verlaat X, de kwestie haalt het wereldnieuws. Fakes, worden de afbeeldingen ook wel genoemd, omdat duidelijk is dat Swift niet voor de pornografische beelden geposeerd heeft, al kun je je afvragen of fake, nep, wel het juiste predicaat is voor deze content. Het gaat om zeer concrete afbeeldingen, die zeer concrete reacties teweeg brengen, van woede tot, waarschijnlijk toch ook, seksuele opwindings. Als ik ernaar op zoek ga stuit ik op later vervaardigde naaktbeelden, anderen dan die de rel veroorzaakten; aftreksels van de oorspronkelijke neppers, die daarmee weer de status van 'het origineel' verwerven, maar wat hierbij misschien het belangrijkste is, is dit: iedereen wéét dat deze deepnudes door iemand gemaakt zijn. Taylors advocaten zijn op zoek naar de daders, en daarmee op zoek naar auteurs – elke dader een auteur, misschien, al geldt dat andersom natuurlijk niet.

Stadium 3, februari 2024: The Manuscript #unreleased

Ik weet bijna zeker dat het liedje in de TikTok die een vriendin me toestuurt niet door Taylor is gezongen of geschreven. Die stem in het nummer dat 'The Manuscript' zou heten is net te meisjesachtig, de tekst te simpel, maar volgens de beschrijving bij het nummer is het #unreleased, en in de commentsectie klinkt veel lof. Taylor moet dit liedje uitbrengen!, lees ik, en ik moet flink omlaag scrollen om de minste gelikete reacties te kunnen lezen: dit is duidelijk AI, sukkels, hebben verschillende mensen wel degelijk geschreven. Maar de meeste luisteraars lijken te denken dat Swift het nummer gemaakt heeft, en ik merk dat het me verontrust. Er wordt aan de regels van het spel gemorreld, waarschijnlijk moedwillig, door degene die het nummer vervaardigde. Een dader, die dit keer niet alleen inbreuk op het auteursrecht pleegt, maar zich ook aan een zekere vorm van identiteitsdiefstal waagt, en er wordt iets in mij wakkergekust dat zich zal wreken in een volgend stadium:

Stadium 4, maart 2024: Need

Ik sta op het punt mijn reactie te plaatsen onder een nummer dat YouTube me deze ochtend voorschotelt. Het liedje heet Need, 'nodig', en is een enorm clichématig liefdesnummer dat zelfs voor Swifts doen overdreven sentimenteel is. Dit is duidelijk AI, sukkel, wil ik posten, want hoe kan het dat ik in de 300 reacties onder het nummer geen enkele achterdocht ontwaar? Vlak voor ik op de commentknop druk, besluit ik het nummer toch even te googelen. Need, lees ik op Swiftipedia, is een nooit uitgebracht Swiftnummer dat begin 2023 gelekt is, en wel degelijk wordt beschouwd als authentiek. Ja, Need is vreselijk, maar het is van Taylor Swift. En ik, liefhebber, geloofde het niet. Ik schreef het toe aan een ander soort auteur, een anonieme Ai-menner die zich als een ander voordeet, maar toen ik aan zijn masker trok, wilde het niet loslaten.

De volgende stadia van de AI invasie laten zich uittekenen. AI zal uit zichzelf afbeeldingen van of liedjes door Swift gaan genereren, zonder tussenkomst van een menselijke meester. En daarop zullen dan weer rechtszaken volgen, strengere Europese regelgeving, gebruiksvriendelijke apps die consumenten door AI gemaakte of bewerkte content leren herkennen – ondertussen ben ik geen doemdenker. Denk ik aan wat AI vermag, dan zie ik allerhande mogelijkheden. Maar wat mij een ongemakkelijk gevoel geeft, is de zelfverzekerdheid waarmee ik bijna, bijna driehonderd Taylor Swift-liefhebbers die het nummer Need omarmden sukkel noemde. In die paar seconden voelde ik me, denk ik, als de mensen die vraagtekens zetten bij de vliegtuigsporen in de lucht. Vraagtekens bij de bewering dat de aarde rond is, bij de juichverhalen over vaccinaties, bij verkiezingsuitslagen in het voordeel van democraten. Die mensen denken zo, omdat ze een gebrek aan controle ervaren, wordt vaak gezegd. Maar uiteindelijk worden ze natuurlijk vooral gedreven door scepsis. AI is water en zuurstof voor wantrouwen, en onze achterdocht zal groeien, dat moet ook, het is nodig, we zullen beelden, verhalen, teksten, gedichten, romans, nieuwsberichten én Taylor Swiftnummers steeds vaker en grondiger moeten gaan bevragen – scepsis een schild tegen moderne plagen. Met ons schild dapper vooruit gestoken zullen we door riolen vol bullshit waden, maar waar AI ons verrijkt, zullen we ook iets moeten inleveren: een schild heeft de eigenschap ons soms het zicht te ontnemen.

Uitgesproken door Hanna Bervoets op 7 maart in 2024 in de Brakke Grond tijdens het symposium Ik, robot. Schrijvers en AI van de Auteursbond.